

رابطه بین گرایش به تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت با ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان

سیدمحسن عزیزی^{*}، حسین زارع، حجت‌الله‌الماسی

چکیده

مقدمه: یکی از مهم‌ترین اهداف دانشگاه‌ها در سراسر دنیا تربیت دانش‌آموختگان کارآفرین است. بنابراین متغیرهایی که می‌تواند ویژگی‌های کارآفرینی را تحت تأثیر قرار دهد باید مورد توجه قرار گیرد. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین گرایش به تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت با ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان انجام شد.

روش‌ها: در این پژوهش توصیفی - همبستگی جامعه‌ی آماری شامل دانشجویان مقطع کارشناسی دانشکده‌های پرستاری و مامایی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۹۵ بود. حجم نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی (برحسب دانشکده) ۳۰۷ نفر به صورت تصادفی تعیین شد. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌های گرایش به تفکر انتقادی ریکتس و همکاران (Ricketts)، جهت‌گیری هدف پیشرفت الیوت و مک گریگور (Elliot & McGregor) و سنجش ویژگی‌های کارآفرینی Kordnaej (Kordnaej) و همکاران بود. به منظور تحلیل داده‌های آزمون‌های میانگین و انحراف معیار، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد.

نتایج: یافته‌های به دست آمده نشان داد که میانگین ویژگی‌های کارآفرینی ($11 \pm 3.1 / 79$) دانشجویان در سطح بسیار قوی بود. بین گرایش به تفکر انتقادی ($p \leq 0.01$) (و جهت‌گیری هدف پیشرفت ($p \leq 0.001$)) با ویژگی‌های کارآفرینی رابطه معناداری وجود داشت. مؤلفه‌های خلاقیت ($\beta = 0.431$) از متغیر گرایش به تفکر انتقادی و مؤلفه‌های تسلط - گرایش ($\beta = 0.428$) و تسلط - اجتناب ($\beta = 0.296$) از متغیر جهت‌گیری هدف پیشرفت، پیش‌بینی کننده‌ی ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان بود.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان داد گرایش به تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت ارتباط معناداری با ویژگی‌های کارآفرینی دارد. بنابراین با توجه به قابلیت آموزش کارآفرینی، در برنامه‌های آموزشی در زمینه‌ی کارآفرینی باید به این دو متغیر توجه داشت.

واژه‌های کلیدی: گرایش به تفکر انتقادی، جهت‌گیری هدف پیشرفت، کارآفرینی، دانشجویان علوم پزشکی
مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / ۱۶؛ ۱۳۹۵: ۲۰۰ تا ۲۰۹

مقدمه

یکی از مهم‌ترین مسائلی که در طول دهه‌ی گذشته ذهن سیاست‌گذاران و متفکران جوامع مختلف را به خود

مشغول داشته، کارآفرینی است. عمدترين دليل اين امر نياز رو به رشد به کارآفرینانی است که از طریق تولید ایده‌های خلاقانه و تبدیل آنها به سرمایه‌ی گذاری‌ها و فعالیت‌های اقتصادی - اجتماعی سودآور موجب سرعت بخشیدن به فرایند توسعه شوند(۱).

کارآفرینی به عنوان خلق منابع جدید و ترکیب منابع موجود به شیوه‌ای نو با هدف ایجاد یا تجاری کردن محصولات جدید، ورود به بازارهای جدید و ارائه

* نویسنده مسؤول: سیدمحسن عزیزی (دانشجوی دکترا)، گروه علوم تربیتی

Daneshgah Piyam Nour, Tehran, Iran. smohsenazizi@yahoo.com

حسین زارع (استاد)، گروه روانشناسی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

(h_zare@pnu.ac.ir)، حجت‌الله‌الماسی (دانشجوی دکترا)، گروه تکنولوژی

آموزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (hojat_531@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۸/۲۰، تاریخ اصلاحیه: ۹۴/۱۰/۱۲، تاریخ پذیرش: ۹۵/۳/۱

و خلاقیت تنها محدود به ارائه‌ی راه حل‌های جدید برای رفع مشکلات نیست؛ چرا که ما برای ارائه‌ی راه حل‌های مناسب‌تر نیازمند تفکر انتقادی هستیم(۶).

در حقیقت افراد با گرایش‌های تفکر انتقادی روش صحیح تفکر و راهبردها و مهارت‌های شناختی را در خود پرورش می‌دهند که این امر تصمیم‌گیری در موقعیت‌های اقتصادی - اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد(۷).

در این راستا نتایج بسیاری از پژوهش‌ها بیانگر این است که گرایش به تفکر انتقادی در موفقیت‌های فردی و اجتماعی(۸)، توانایی حل مسئله(۹) و خلاقیت(۱۰) تأثیرگذار است.

داشتن مهارت و گرایش به تفکر انتقادی به اشخاص اجازه می‌دهد تا بتوانند در زندگی، اطلاعات پیرامون خود را پردازش نمایند، بطور عینی به استدلال و استخراج نتایج از انواع متنوع اطلاعات پرداخته و بطور مؤثر، عینی و ملموس به ارزیابی مشکلات پردازنند و با وجود اطلاعات ناقص، تصمیم‌گیری معقول و مستدلی اتخاذ نمایند(۱۱).

از دیگر متغیرهای مورد توجه پژوهشگران و متفکران که اهمیت زیادی در کیفیت فرآیند یادگیری، پیشرفت تحصیلی، موفقیت و شایستگی افراد دارد نظریه‌ی جهتگیری (Achievement goal orientation) است(۱۲). «شایستگی» مفهوم اصلی در جهتگیری هدف است. چارچوب نظریه‌ی جهتگیری هدف پیشرفت براساس چگونگی «تعریف» و چگونگی «ارزش گذاری» شایستگی از هم تمیز داده می‌شود(۱۳). در تبیین رابطه بین جهتگیری هدف پیشرفت و ویژگی‌های کارآفرینی نکته‌ی قابل توجه این است که تمرکز بر پیش‌بینی ویژگی‌های کارآفرینی مبتنی بر توجه به ویژگی‌های انگیزشی مثل نیاز به موفقیت و پیشرفت به عنوان یکی از ویژگی‌های کارآفرینی است. به این معنی که جهتگیری هدف انگیزشی، بر تسلط،

خدمات جدید(۲) دارای ابعاد مختلفی است. یکی از این ابعاد ویژگی‌های شخصیتی افراد کارآفرین است. اصطلاح ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی توصیف‌کننده ویژگی‌های افرادی است که انگیزش بالایی در نیاز به موفقیت، کنترل درونی بالا، خلاقیت، ریسک‌پذیری، استقلال‌طلبی، تحمل ابهام و همچنین شناسایی و تصاحب فرصت‌های اقتصادی دارند(۳).

از آنجا که آموزش مهم‌ترین و کلیدی‌ترین نقش را در توسعه‌ی ویژگی‌های کارآفرینی دارد، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی باید آموزش‌های لازم جهت توسعه‌ی کارآفرینی و فرهنگ‌سازی را در دستور کار خود قرار دهند(۴). بنابراین برای آموزش و پرورش دانش‌آموختگان کارآفرین باید متغیرهایی را که می‌تواند بر ویژگی‌های کارآفرینی افراد تأثیرگذار باشد را شناسایی و مورد توجه قرار داد.

گرایش به تفکر انتقادی جنبه‌ی عاطفی - هیجانی تفکر انتقادی را شکل می‌دهد. گرایش‌های تفکر انتقادی، یکی از حیطه‌های شخصیت محسوب می‌شود که شامل سه بعد بلوغ شناختی (cognitive maturity)، خلاقیت (engagement) و درگیری ذهنی (Creativity) است(۵).

در مورد رابطه‌ی بین گرایش به تفکر انتقادی و ویژگی‌های کارآفرینی نکته‌ی حائز اهمیت این است که تفکر انتقادی یک منبع قدرتمند در موقعیت‌های اقتصادی و سایر بخش‌های جامعه است. وقتی ما نقادانه می‌اندیشیم، تفکری منفعل و پذیرنده در برابر آنچه می‌بینیم و می‌شنویم نداریم. بلکه ما صاحب تفکری فعال هستیم و در برابر آنچه می‌بینیم و می‌شنویم، می‌پرسیم، ارزشیابی و طبقه‌بندی انجام می‌دهیم و در نهایت به درک روابط میان پدیده‌ها می‌پردازیم. بنابراین یکی از ضروت‌های توجه به تفکر انتقادی این است که، افراد با گرایش به تفکر انتقادی می‌توانند عنصری کارآمد و اثربخش در فعالیت‌های اقتصادی نیز باشند. کارآفرینی

تعیین شد. این تعداد نمونه براساس نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی (برحسب دانشکده) به صورت تصادفی انتخاب شدند. معیار ورود داده‌ها رضایت شرکت‌کنندگان در پژوهش و عدم تکمیل پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده به عنوان معیار خروج در نظر گرفته شد.

جهت جمع‌آوری داده‌های پژوهش حاضر از ابزار پرسشنامه استفاده شد:

پرسشنامه اصلاح شده هدف پیشرفت (AGQ-R) (الیوت و مک گریگور ۱۶). این پرسشنامه ۱۲ گویه دارد و در طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) پاسخ‌دهی می‌شود و شامل ۴ بعد جهت‌گیری تسلط - گرایش، تسلط - اجتناب، عملکرد - گرایش، عملکرد - اجتناب «هر کدام ۳ گویه» است. ضریب پایایی آن در پژوهش مشتاقی و دیگران در ابعاد چهارگانه بین ۰/۶۸ و ۰/۷۹ محاسبه شد (۲۲). در این پژوهش نیز ضریب پایایی با استفاده از روش آلفای کرانباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۷ و برای بعد جهت‌گیری تسلط - گرایش ۰/۷۹، تسلط - اجتناب ۰/۸۱، عملکرد - گرایش ۰/۷۵ و عملکرد - اجتناب ۰/۷۲ به دست آمد. روایی پرسشنامه با استفاده از روش تحلیل عاملی (اکتشافی و تأییدی) و روایی همگرا در پژوهش مشتاقی و همکاران مورد تأیید قرار گرفته است (۲۲). در این پژوهش نیز روایی صوری و محتوایی آن توسط ۷ نفر از اساتید روانشناسی تربیتی تأیید شد.

پرسشنامه گرایش به تفکر انتقادی ریکتس(۲۳). این ابزار شامل ۳۳ سؤال و ۳ بعد خلاصتی «۱۱ گویه»، بلوغ شناختی «۹ گویه» و درگیری ذهنی «۱۳ گویه» است. مقیاس آن به صورت ۵ درجه‌ای لیکرت به صورت ۱ (کاملاً مخالف) تا ۵ (کاملاً موافق) است. ضریب پایایی این ابزار در پژوهش ریکتس $\alpha = 0.84$ (۲۳) و در پژوهش پاک مهر و دیگران $\alpha = 0.66$ (۲۳) برآورد شد. ضریب پایایی به روش آلفای کرانباخ در این پژوهش برای کل پرسشنامه $\alpha = 0.78$ و برای بعد نوآوری $\alpha = 0.74$ بلوغ

شاپیستگی، جهت‌گیری هدف یادگیری و توسعه و تحقق کارآفرینی تأثیر دارد. به عبارت دیگر می‌توان گفت که حمایت از اهداف کارآفرینانه وابسته به اهداف یادگیری و جهت‌گیری هدف سلطی و عملکردی است(۱۷). در این راستا نتایج بسیاری از مطالعات بیانگر این است که انگیزش موفقیت بر مقاصد و اهداف کارآفرینی تأثیرگذار است(۱۸). همچنین موجب پرورش دادن، ایجاد علاقه به تحصیل و استفاده از راهبردهای عمیق شناختی و فراشناختی(۱۹)، تلاش و پشتکار و خودکارآمدی(۲۰) و خلاقیت(۲۱) می‌شود. اساساً بدون برخورداری از انگیزه و اعتماد به نفس کافی، نمی‌توان تعهد، تلاش و پشتکاری که مستلزم دستاوردهای خلاقانه و کارآفرینانه است را ایجاد کرد.

بنابراین با توجه به نتایج پژوهش‌ها و مطالعات انجام شده در ارتباط با اهمیت گرایش به تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت در موفقیت‌های فردی و اجتماعی و نقش متغیرهای اجتماعی و روانشناختی در رشد ویژگی‌های کارآفرینی و همچنین با توجه به این که تاکنون پژوهش جامعی در زمینه‌ی رابطه‌ی این دو متغیر با ویژگی‌های کارآفرینی انجام نشده است، هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین گرایش به تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت با ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بود.

روش‌ها

روش این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی آماری آن شامل دانشجویان کارشناسی دانشکده‌های پرستاری و مامایی (۶۲۱ نفر) و پیراپزشکی (۹۰۴ نفر) دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۹۵ بود (۱۵۲۵ نفر). حجم نمونه با استفاده از فرمول برآورد حجم نمونه کوکران (سطح اطمینان ۹۵ درصد) ۳۰۷ نفر (۱۳۰ نفر دانشجوی پیراستاری و مامایی و ۱۷۷ نفر دانشجوی پیراپزشکی،)

پرسشنامه‌ها در همان روز و با دادن زمان کافی (۳۰ دقیقه) به هر دانشجو جهت تکمیل پرسشنامه‌ها، جمع‌آوری شد.

داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-19 با سطح آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین متغیرها و تحلیل رگرسیون چندگانه برای بررسی قدرت پیش‌بینی متغیر وابسته براساس متغیرهای مستقل) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

از مجموع ۳۰۷ پرسشنامه توزیع شده بین نمونه‌ی آماری، پس از حذف پرسشنامه‌های تکمیل نشده، تعداد ۹۱/۲ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت (درصد پاسخدهی). آمار توصیفی پژوهش نشان داد که از مجموع پرسشنامه‌های تحلیل شده، ۴۲٪ درصد دانشجویان پرستاری و مامایی و ۵۸٪ درصد دانشجویان پیراپزشکی (۱۱۵ نفر دانشجوی پرستاری و مامایی و ۱۶۵ نفر دانشجوی پیراپزشکی) و ۵۱٪ درصد دختر و ۴۹٪ درصد پسر بودند (۱۴۳ نفر دختر و ۱۳۷ نفر پسر).

میانگین گرایش به تفکر انتقادی ($119/66 \pm 9/89$) دانشجویان در سطح متوسط بود. میانگین خرده مقیاس خلاقیت ($45/82 \pm 4/76$) در سطح بالا، بلوغ شناختی ($25/01 \pm 4/77$) در سطح متوسط و درگیری ذهنی ($48/82 \pm 5/72$) در سطح بالا بود. میانگین جهت‌گیری هدف پیشرفت ($50/07 \pm 6/39$) بود. در بین خرده مقیاس‌ها نیز بالاترین میانگین مربوط به خرده مقیاس تسلط - گرایش ($14/15 \pm 1/28$) و پایین‌ترین میانگین مربوط به خرده مقیاس تسلط - اجتناب ($10/97 \pm 3/32$) بود. میانگین کل ویژگی‌های کارآفرینی ($356/11 \pm 31/79$) دانشجویان در سطح بسیار قوی قرار داشت. همچنین میانگین تمامی خرده مقیاس‌های ریسک‌پذیری ($57/68 \pm 9/68$)، کانون

شناختی ۷۱٪ و درگیری ذهنی ۷۵٪ به دست آمد. روایی سازه و روایی عاملی از طریق تحلیل عاملی تأییدی در پژوهش پاک مهر و همکاران و روایی صوری و محتوایی آن در پژوهش حاضر مورد تأیید ۶ نفر از اساتید علوم تربیتی قرار گرفت (۲۴). در پرسشنامه گرایش به تفکر انتقادی نمره کلی (۱۶۵-۱۲۱/۰۱) در طبقه بالا و نمره (۳۳-۷۷) در طبقه پایین گرایش به تفکر انتقادی قرار دارد.

پرسشنامه سنجش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی کردنائیج و همکاران (۲۵). این پرسشنامه مشتمل بر ۹۵ گویه و ۸ بعد خطرپذیری «۱۸ گویه»، کانون کنترل «۱۷ گویه»، نیاز به پیشرفت «۱۵ گویه»، سلاست فکری «۱۴ گویه»، عمل گرایی «۸ گویه»، تحمل ابهام «۱۰ گویه»، رویا پردازی «۷ گویه»، چالش‌طلبی «۶ گویه» براساس طیف لیکرت از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۴ (کاملاً موافق) است. ضریب پایایی آن در پژوهش نعمتی $\alpha=0/90$ برآورد شد (۲۶). در این پژوهش نیز ضریب پایایی به روش آلفای کرانباخ برای کل پرسشنامه $0/83$ و بعد خطرپذیری $0/86$ ، کانون کنترل $0/73$ ، نیاز به پیشرفت $0/79$ ، سلاست فکری $0/83$ ، عمل گرایی $0/75$ ، تحمل ابهام $0/78$ ، رویاپردازی $0/84$ و چالش‌طلبی $0/81$ برآورد شد. روایی صوری و محتوایی آن نیز از سوی ۶ نفر از اساتید برنامه‌ریزی آموزشی مورد تأیید قرار گرفت. در پرسشنامه ویژگی‌های کارآفرینی نمره کلی (۲۹۶-۳۲۴) در سطح بسیار قوی، نمره (۲۹۶-۳۲۵) در سطح بسیار قوی، نمره (۲۶۶-۲۹۵) متوسط، نمره (۲۳۷-۲۶۵) ضعیف و نمره (۹۵-۲۳۶) در سطح بسیار ضعیف قرار دارد.

به منظور توزیع پرسشنامه‌ها و جمع‌آوری اطلاعات پس از کسب مجوز از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه با مراجعته به دانشکده‌ها و خوابگاه، پس از توضیح هدف پژوهش و کسب رضایت از دانشجویان، پرسشنامه‌ها در بین آنها توزیع شد.

رؤیاپردازی (۲۶/۶۶±۳/۹۱) و چالش‌طلبی (۲۲/۴۸±۴/۴۶) در سطح بسیار قوی قرار دارد.

کنترل (۱۱/۷۵±۱/۱۶)، توفیق‌طلبی (۶۰/۵۱±۷/۳۴)، سلاست فکری (۴۷/۸۱±۷/۳۹)، عمل‌گرایی (۳۵/۱۳±۶/۲۳)، تحمل ابهام (۳۴/۴۱±۳/۶۲)

جدول ۱: ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱ خلاقیت	۱									
۲ بلوغ شناختی		۱ **/۰.۲۰۸								
۳ درگیری ذهنی			۱ **/۰.۲۹۴	**/۰.۸۰۹						
۴ گرایش به تفکر انتقادی				۱ **/۰.۸۳۱	**/۰.۲۱۱	**/۰.۸۵۵				
۵ تسلط - گرایش					۱ **/۰.۳۲۹	**/۰.۴۰۲	**/۰.۱۸۹	**/۰.۲۸۲		
۶ تسلط - اجتناب			۱	۰/۰.۵۳	*/۰.۱۷۰	۰/۰.۸۲	**/۰.۳۱۴	۰/۰.۶۱		
۷ عملکرد - گرایش				۱	۰/۰.۱۸	**/۰.۴۹۳	۰/۰.۰۵۰	**/۰.۲۸۷	**/۰.۲۸۶	۰/۰.۴۵
۸ عملکرد - اجتناب					۱	۰/۰.۷۸	**/۰.۶۷۵	*/۰.۲۱۳	۰/۰.۰۱	۰/۰.۲۲
۹ جهت‌گیری هدف پیشرفت						۱ **/۰.۷۸۷	**/۰.۵۲۹	**/۰.۷۷۸	**/۰.۵۱۰	۰/۰.۰۲
۱۰ کارآفرینی							۱ **/۰.۲۰۶	۰/۰.۱۱	**/۰.۲۱۷	*/۰.۱۹۰

p≤۰/۰۱ *p≤۰/۰۵ **p≤۰/۰۱

(t=۰/۲۱۷) با کارآفرینی ارتباط معناداری در سطح p≤۰/۰۱ وجود دارد بین بعد تسلط - اجتناب (t=۰/۱۹۰) و کارآفرینی در سطح p≤۰/۰۵ ارتباط معنادار تأیید می‌شود، اما بین بعد عملکرد - اجتناب و کارآفرینی هیچگونه ارتباط معناداری وجود ندارد.

همان‌گونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود بین گرایش به تفکر انتقادی (t=۰/۳۵۷) و ابعاد خلاقیت (t=۰/۵۶۴)، بلوغ‌شناختی (t=۰/۴۶۰) و درگیری ذهنی (t=۰/۵۲۶) با کارآفرینی رابطه معناداری در سطح p≤۰/۰۱ وجود دارد. همچنین بین جهت‌گیری هدف پیشرفت (t=۰/۳۰۶) و ابعاد تسلط - گرایش (t=۰/۴۱۰) و عملکرد - گرایش

جدول ۲: مدل رگرسیون پیش‌بینی ویژگی‌های کارآفرینی براساس گرایش به تفکر انتقادی

متغیر	B	βeta	t	Sig
مقدار ثابت	۲۶۴/۸۹	-	۱۲/۷۰۸	.۰/۰۰۱
	۲/۸۰۵	.۰/۴۳۱	۴/۷۵۴	.۰/۰۰۱
خلاقیت	۲/۲۸۷	.۰/۳۴۸	۷/۲۳۷	.۰/۰۰۱
بلوغ شناختی	۰/۴۰۷	.۰/۰۷۴	.۰/۸۰۰	.۰/۰۴۲۵
درگیری ذهنی	۰/۴۰۷	.۰/۰۷۴	.۰/۸۰۰	.۰/۰۰۱

ویژگی‌های کارآفرینی را دارد. همچنین ۴/۳ درصد از تغییرات (واریانس) ویژگی‌های کارآفرینی توسط گرایش به تفکر انتقادی قابل تبیین است ($R^2=۴/۳$). این یافته‌ها نشان‌دهنده‌ی این است که گرایش به تفکر انتقادی تأثیر مثبت و معناداری بر ویژگی‌های کارآفرینی دارد.

نتایج تحلیل رگرسیون پیش‌بینی ویژگی‌های کارآفرینی براساس گرایش به تفکر انتقادی بیان گر این است که با توجه به مقدار F=۵۱/۹۲ (Mdl از نظر آماری معنادار است. خرده مقیاس خلاقیت ($\beta_{Beta}=۰/۴۳۱$, $p\leq۰/۰۱$) و بلوغ شناختی ($\beta_{Beta}=۰/۳۴۸$, $p\leq۰/۰۱$) قدرت پیش‌بینی

جدول ۳: مدل رگرسیون پیش‌بینی ویژگی‌های کارآفرینی براساس جهتگیری هدف پیشرفت

	Sig	t	β eta	B	متغیر
	.0001	10.065	-	216/41	مقدار ثابت
F=12/40	.0001	5.707	.428	9/706	سلط - گرایش
R ² =.216	.001	3.416	.296	2/825	سلط - اجتناب
P=.0001	.0833	.211	.105	.196	عملکرد - گرایش
	.096	1.946	.179	2/269	عملکرد - اجتناب

کارآفرینی تأثیرگذار است(۲۷و۲۷).

بدون تردید تفکر انتقادی و گرایش به انتقادی اندیشیدن مهمترین مهارت در حل مسائل چالشی است. لازمه‌ی تربیت دانش‌آموختگانی که از مهارت‌ها و گرایش‌های تفکر انتقادی بهره‌مند باشد، تغییر در پارادایم‌های حاکم بر فرآیند آموزش است. به عبارت دیگر باید از یادگیری صرف و نتیجه‌مدار بودن به سمت تأکید بر تفکر و فرآیندمدار بودن حرکت کرد. یادگیرنده محور شدن فرایند یادگیری و حرکت به سمت رویکردهای تدریسی که در آنها بیشتر گفتگو محوری جریان داشته باشد از اهمیت زیادی در ارتقای سطح گرایش به تفکر انتقادی دانشجویان برخوردار است. نتایج مطالعه پوپیل (Popil) نشان می‌دهد افرادی که دارای تفکر انتقادی هستند، از ویژگی‌های همچون خلاصیت، نوآوری، تحلیلی بودن، انعطاف‌پذیری، خطرپذیری و جسارت برخوردارند(۲۸).

بنابراین توجه به زمینه‌های اجتماعی - روانشناسی که موجب تقویت ویژگی‌های کارآفرینی در دانشجویان می‌شود باید در رأس سیاست‌گذاری‌ها و اهداف آموزشی باشد. همچنین در کنار ارائه آموزش‌هایی در حوزه‌ی تحلیل بازار، حمایت اثربخش از یادگیری مبتنی بر برنامه‌ی درسی بین رشته‌ای و طراحی و آموزش دوره‌های کارآفرینی به دانشجویان رشته‌های مختلف باید مورد توجه قرار گیرد. با توجه به تأثیرگذاری گرایش به تفکر انتقادی در ویژگی‌های کارآفرینانه باید این متغیر در عناصر مختلف برنامه‌ی درسی در نظر گرفته شود. دیگر یافته‌ی این پژوهش نشان‌دهنده رابطه معنادار بین

نتایج تحلیل رگرسیون پیش‌بینی ویژگی‌های کارآفرینی براساس جهتگیری هدف پیشرفت، بیان‌گر این است که با توجه به مقدار F=12/40 (F=12/40) مدل از نظر آماری معنادار است. خرده مقیاس سلط - گرایش ($p \leq .01$, $\beta\text{eta} = .428$) و سلط - اجتناب ($p \leq .01$, $\beta\text{eta} = .296$) قدرت پیش‌بینی ویژگی‌های کارآفرینی را دارد. همچنین ۲۱/۶ درصد از تغییرات (واریانس) ویژگی‌های کارآفرینی توسط جهتگیری هدف پیشرفت قابل تبیین است ($R^2 = 21/6$). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که جهتگیری هدف پیشرفت تأثیر مثبت و معناداری بر ویژگی‌های کارآفرینی دارد.

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین گرایش به تفکر انتقادی و جهتگیری هدف پیشرفت با ویژگی‌های کارآفرینی دانشجویان کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی کرامنشاه انجام شد.

یکی از یافته‌های این پژوهش بیانگر وجود رابطه معنادار و مثبت بین گرایش به تفکر انتقادی و ابعاد آن با ویژگی‌های کارآفرینی و همچنین توانایی پیش‌بینی تغییرات ویژگی‌های کارآفرینی توسط این متغیر بود. یافته‌های سیونگ آ.ی (Seung-Ae Kim) (۱۰) و همکارش (۱۱)، و چینگ (Ching) و همکارش (۱۲) تأییدکننده این یافته است. در همین راستا بل (Bell) و کایرباسای (Kirbasay) (۱۳) و همکارش در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مهارت‌ها و گرایش‌های تفکر انتقادی در افزایش قابلیت‌های

شاپیوکی‌های خود را افزایش دهند و بر چالش‌های جدید سلط پیدا کنند. در جهت‌گیری سلط - گرایش بر افزایش سطح شاپیوکی، غلبه بر چالش‌ها و مشکلات و همچنین یادگیری در حد امکان تأکید می‌شود. در جهت‌گیری هدف سلط - اجتناب افراد تا جایی که امکان دارد برای غلبه بر عدم سلط و یا هرگونه شکست در یادگیری تلاش می‌کنند(۳۱) و (۳۲).

در راستای یافته‌های این پژوهش نتایج پژوهش واندوال (Vandewalle) و باب السلام و همکارش بیانگر وجود رابطه بین جهت‌گیری هدف و خلاقیت به عنوان یکی از ویژگی‌های کارآفرینی است(۳۳ و ۳۴). جهت‌گیری هدف با عملکرد افراد در برخورد با رویدادهای چالش برانگیز و استقاده از راهبردهای شناختی اثربخش مثل تمرین و تکرار و سازماندهی و راهبردهای فراشناختی مثل برنامه‌ریزی و نظارت ارتباط دارد. بنابراین می‌توان اذعان کرد که دانشجویان با اتخاذ جهت‌گیری سلط - گرایش و عملکرد - گرایش از ویژگی‌های کارآفرینی قوی‌تری به ویژه در ویژگی‌های خلاقیت، توفیق طلبی و استقلال طلبی برخوردار خواهند بود. چرا که این نوع جهت‌گیری باورهایی مبنی بر این که تلاش بیشتر موجب بهبود عملکرد و در نتیجه کسب شاپیوکی می‌شود را در افراد به وجود می‌آورد(۳۴).

با توجه به این که کارآفرینی از طریق آموزش رسمی و ایجاد تجربیات کارآفرینانه قابل آموزش است. این امر منجر به افزایش برنامه‌های آموزش کارآفرینی در همه‌ی سطوح آموزشی - ابتدایی، متوسطه و دانشگاه شده است. در سال‌های اخیر تعداد دوره‌های آموزشی در سطح دانشگاه به ۱۶۰۰ دوره رسیده است(۳۵). بنابراین آنچه در راستای یافته‌های این پژوهش قابل تأکید است توجه به متغیرهای روانشناسی - اجتماعی از جمله گرایش به تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت در تدوین برنامه‌های آموزشی آموزش کارآفرینی است.

این مطالعه با محدودیت جامعه‌ی آماری و تعمیم‌پذیری مواجه بود. جامعه‌ی آماری پژوهش به دلیل زمان بر

جهت‌گیری هدف پیشرفت با ویژگی‌های کارآفرینی و همچنین پیش‌بینی تغییرات کارآفرینی توسط این متغیر بود. این یافته با یافته‌های کولبرتسو (Culbertso) و همکاران(۱۷)، کولین (Collins)(۱۸) و هاراکیوچ (Harackiewicz) و همکاران(۱۹) همسو است.

افرادی که جهت‌گیری هدف با رویکرد سلطی دارند، در مواجهه با مسائل مختلف از راهبردهای حل مسأله و راهبردهای شناختی بهره می‌گیرند و از یک بینش عمیق برخوردار هستند(۲۲). به علاوه این افراد از ثبات هیجانی و مثبت اندیشه در رویارویی با مسائل برخوردارند. در زمینه رابطه معنadar بین جهت‌گیری هدف پیشرفت با کارآفرینی نتایج بسیاری از پژوهش‌ها که پیرامون ویژگی‌های شخصیتی انجام شده است، بیانگر این است که افراد با جهت‌گیری سلط گرایش و عملکرد گرایش به دنبال کسب استانداردهای بهنجار در عملکرد هستند و این امر منجر به نوعی وظیفه مداری در عملکرد این افراد می‌شود(۲۹).

از آنجا که جهت‌گیری هدف، روشی برای قضاوت درباره‌ی شاپیوکی خود و نمایان گر هیجانات، اسنادها و باورهای فرد نسبت به موقعیت‌های مختلف است. بنابراین دانشجویان باید به سمتی هدایت شوند که در تعریف شاپیوکی براساس معیارهایی عمل کنند که در آن هدف از شاپیوکی، رسیدن به فهمی صحیح درباره‌ی مهارت‌ها و همچنین تلاش برای بالا بردن سطح توانایی‌های شخصی خود است. در همین راستا نتایج بسیاری از پژوهش‌ها بیانگر این نکته است که نوع جهت‌گیری هدف افراد با میزان موفقیت‌ها، عملکردها، تمایل به درگیری با مسائل مختلف و تفسیری که از موفقیت‌ها و شکست‌های خود دارند مرتبط است. همچنین اهداف سلطی با رسیدن به درک و فهم صحیح از مسائل، علاقه‌مند بودن به مواجهه با مسائل چالشی و بهره‌گیری از راهبردهای یادگیری عمیق مرتبط است(۳۰).

این نوع جهت‌گیری هدف، بستری را فراهم می‌کند تا افراد در جستجوی فرصت‌های جدید، صلاحیت‌ها و

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معناداری بین گرایش به تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت با ویژگی‌های کارآفرینی وجود دارد. با توجه به این که آموزش عالی نقش بسیار پررنگی در توسعه اقتصادی - اجتماعی جامعه ایفا می‌کند و دانشجویان به عنوان مهمترین بخش سرمایه‌ی انسانی در جامعه مولد جریان توسعه هستند. بنابراین ضروری است که آنها از بالاترین سطح تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت تسلطی به عنوان عواملی مؤثر در ویژگی‌های کارآفرینی برخوردار باشند.

قدرتانی

از تمامی دانشجویانی که ما را در تکمیل پرسشنامه‌های این پژوهش یاری رساندند کمال تشکر و سپاس‌گزاری را داریم.

بودن، محدود به دانشجویان مقطع کارشناسی و دانشکده‌های پرستاری و مامایی و پیراپزشکی شد. با توجه به این که در این پژوهش تنها از روش کمی و ابزار پرسشنامه استفاده شده است، بنابراین برای تعیین یافته‌های آن باید پژوهش‌های بیشتری انجام شود. استفاده از روش‌های پژوهش ترکیبی (کمی - کیفی) و پژوهش‌های نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون و گروه آزمایش و کنترل به منظور بررسی تأثیر متغیرهای گرایش به تفکر انتقادی و جهت‌گیری هدف پیشرفت بر ویژگی‌های کارآفرینی می‌تواند تصویر دقیق‌تر و عمیقتری را در اختیار جامعه‌ی علمی قرار دهد.

با این وجود از آنجا که تاکنون در این ابعاد پژوهشی صورت نگرفته است، لذا پژوهش حاضر می‌تواند مبنای نظری و عملی مناسبی برای انجام پژوهش‌های آینده و همچنین برنامه‌ریزان در طراحی برنامه‌های درسی فراهم کند.

منابع

1. Turker D, Selcuk SS. Which factors affect entrepreneurial intention of university students?. *Journal of European Industrial Training*. 2009; 33(2): 142-159.
2. Ireland RD, Hitt MA, Camp SM, Sexton DL. Integrating Entrepreneurship and Strategic Management Actions to Create Firm Wealth. *Academy of Management Executive*. 2001; 15(1): 49-63.
3. Halim M, Muda S, Mohd Amin WA. The Measurement of Entrepreneurial Personality and Business Performance in Terengganu Creative Industry. *International Journal of Business and Management*. 2010; 6(6): 183-192.
4. Shafizade H. [The status of entrepreneurship education in Universities]. In: Salehi amiri R, Nave ebrahim A, Nourouzzade R, Jafarimoghadam S, Shafie zade H, Bagheri M, et al. [University: Entrepreneurship & Development]. Tehran: Institute of strategic research; 2009. [Persian]
5. Ricketts J, Rudd R. Critical Thinking Skills of Selected Youth Leaders: the Efficacy of Critical Thinking Disposition, Leaders and Academic Performance. *Journal of Agricultural Education*. 2005; 46(1): 32-43.
6. Popescu N. The role of critical thinking, academic entrepreneurship and talent in the economic development. *Economic Interferences*. The Amfiteatrul economic journal. 2006; 8(19); 52-58.
7. Kirbaslar M, Ozsoy-Gunes Z. The effect of critical thinking disposition on entrepreneurship levels: A study on future teachers. *Social and Behavioral Sciences*. 2015; 174: 199 – 207.
8. Bakhtiarnasrabi H, Mousavi S, Alibakhshi F. [The role of critical thinking attitude, cognitive ways of learning, and probing in prediction of academic achievement]. *Quarterly Journal of New Thoughts on Education*. 2012; 7(4): 115-138. [Persian]
9. Alaie P, Fathi Azar E, Abdollahi Adli Ansar V. [The Contribution of Critical Thinking Attitude and Cognitive Styles of Learning in Predicting of Academic Performance of Tabriz University's Students]. *Journal of New Educational Approaches*. 2013; 8(1): 89-104. [Persian]
10. Seung-Ae Y. Critical Thinking Disposition and Problem Solving Ability in Nursing Students. *Journal of Korean Academy of Nursing Administration*. 2010; 16(4): 389-398.
11. Kim KS, Choi JH. The Relationship between Problem Solving Ability, Professional Self Concept, and Critical Thinking Disposition of Nursing Students. *International Journal of Bio-Science and Bio-Technology*. 2014; 6(5): 131-142.

12. Ching Y, Chaun L. The Relationship among creative, critical Thinking and Thinking Style in Taiwan School Students. *Journal of instructional Psychology*. 2004; 31(1): 33-45.
13. Neystani M, EmamVerdi D. [Barrasiye naghshe tafakore enteghadi dar zendegiye ejtemaei]. *Journal of philosophy and child*. 2011. [Cited 2016 Mar 12]. Available from: <http://pac.org.ir/fa/?c=content&id=171> [Persian]
14. Coutinho SA. The relationship between goals, metacognition, and academic success. *The journal of doctoral research in education*. 2007; 7(1): 39-71.
15. Gul F, Shehzad S. Relationship between metacognition, goal orientation and academic achievement. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2012; 47: 1864 - 1868.
16. Elliot AJ, McGregor HA. 2 × 2 achievement goal framework, *Journal of personality and social psychology*. 2001; 80(3): 501- 9.
17. Culbertso SS, Smit MR, Leiva PI. Enhancing Entrepreneurship: the Role of Goal Orientation and Self-Efficacy. *Journal of Career Assessment*. 2011; 19(2): 115-129.
18. Collins CJ, Hanges PJ, Locke EA. The relationship of achievement motivation to entrepreneurial behavior: A meta-analysis. *Human Performance*. 2004; 17(1): 95-117.
19. Harackiewicz JM, Barron KE, Pintrich PR. Revision of achievement goal theory: Necessary and illuminating. *Journal of Educational Psychology*. 2002; 94(3): 638 -645.
20. Kaplan A, Maehr S. The Contributions and Prospects of Goal Orientation Theory. *Educational Psychology Review*. 2007; 9(2): 141-184.
21. Bepazhoh A, Afroz G, Sadati SS, Moltafet G. [Rabeteye abade jahatgiriye hadafi ba khalagheyet dar daneshamozane dabirestani shagel be tehsil dar madares estedadkhaye derakhshan]. *Journal of studies of learning and instruction*. 2010; 2(1): 50-60. [Persian].
22. Moshtaghi S, Mirhasemi M, Sharifi H. [An Investigation of the Psychometric Properties of the Achievement Goal Questionnaire-Revised (AGQ-R) among the Student Population]. *Journal of Educational Measurement*. 2012; 3(7): 66-83. [Persian].
23. Ricketts JC. The Efficacy of Leader ship Development, Critical Thinking Dispositions, and Students Academic Performance on the Critical Thinking Skills of Selected Youth Leaders [Thesis]. University of Florida; 2003.
24. Pakmehr H, Mirdoghi F, Chamanabad A, Karami M. [Ravasazi, etebaryabi va tahlilameliye meghyase gerayesh be tafakore enteghadiye rikts dar maghte motavasete]. *Journal of Educational measurement*. 2013; 4(11): 34-53. [Persian].
25. Kordnaej A, Zali M, Homan H, Hosieni S. [The measurement tool of personality characteristics entrepreneurial Iranian]. Tehran: Tarbiyat Modares University; 2007. [Persian]
26. Nemati A. [Barrasiye vizegihaye shakhsiyatiye karafarinaneye daneshjouyane daneshgahayeh dowlatiye tehran]. *Quarterly Journal of Innovation and Entrepreneurship*. 2013; 1(3): 48-64. [Persian]
27. Bell J.R. Utilization of Problem- Based Learning in an Entrepreneurship Business Planning Course. *New England Journal of Entrepreneurship*. 2008; 11(1): 53-61.
28. Popil I. Promotion of critical thinking by using case studies as teaching method. *Nurse Educ Today*. 2010; 31(2): 204-7.
29. Hosseini F, Latifian M. [The Prediction of goal orientation by five factors model of personality among Shiraz university students]. *Journal of psychological studies*. 2009; 5(1): 73-94. [Persian]
30. Mattern R. College Students' Goal Orientations and Achievement. *Journal of International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*. 2005; 17(1): 27-35.
31. Elliot ES, Dweck CS. Goals: An approach to motivation and achievement. *J Pers Soc Psychol*. 1988; 54(1): 5-12.
32. Dweck CS. Self-theories: Their role in motivation, personality, and development. Lillington, NC: Taylor & Francis; 2000.
33. Vandewalle D. Why wanting to look successful doesn't always lead to success. *Organizational Dynamics*. 2001; 30(2): 162-171.
34. Babaslam S, Shyhkalsalam R. [The role of goal orientation in student's creativity]. *Journal of learning and educational study*. 2013; 5(2): 1-21. [Persian]
35. Kuratko D. The Emergence of Entrepreneurship Education: Development, Trends, and Challenges. *Entrepreneurship: Theory and Practice*. 2005; 29(5): 577-598.

The Correlation of Critical Thinking Disposition and Achievement Goal Orientation with Student Entrepreneurial Characteristics

Seyyed Mohsen Azizi¹, Hosien Zare², Hojatollah Almasi³

Abstract

Introduction: One of the most important goals of universities across the world is to train entrepreneur graduates. Therefore, special attention should be given to variables that can affect entrepreneurial characteristics. The aim of this study was to examine the correlation of critical thinking disposition and achievement goal orientation with student entrepreneurial characteristics.

Methods: The statistical population of this descriptive-correlational research consisted of all undergraduate students of nursing and midwifery and paramedical faculties at Kermanshah University of Medical Sciences in 2015-2016 academic years. The sample included 307 subjects who were selected through proportionate stratified random sampling (based on the faculty). Research tools were critical thinking disposition (Ricketts, 2003) and achievement goal orientation (Elliot & McGregor, 2001) questionnaires, and entrepreneurial characteristics scale (Kordnaeej et al, 2006). Data were analyzed using mean and standard deviation, Pearson correlation coefficient and multiple regression.

Results: Findings showed that the mean of student entrepreneurial characteristics traits were at a very strong level (356.11 ± 31.79). The correlation of critical thinking disposition ($r = 0.357$, $p \leq 0.01$) and achievement goal orientation ($r = 0.306$, $p \leq 0.01$) with characteristics of entrepreneurship was found to be significant. The components creativity ($\beta_{\text{beta}} = 0.431$) and cognitive maturity ($\beta_{\text{beta}} = 0.348$) of critical thinking disposition, and mastery-tendency ($\beta_{\text{beta}} = 0.428$) and mastery-avoidance ($\beta_{\text{beta}} = 0.296$) of achievement goal orientation were predictors of students' entrepreneurial characteristics.

Conclusion: Results showed that critical thinking disposition and achievement goal orientation were significantly correlated with entrepreneurship characteristics. Therefore, considering the educability of entrepreneurship, these two variables should be taken into account in developing educational programs for entrepreneurship.

Keywords: Critical thinking disposition, achievement goal orientation, entrepreneurship, medical sciences students

Addresses:

1. (✉) PhD Student, Department of Educational sciences, University of Payame Noor, Tehran, Iran. Email: smohsenazizi@yahoo.com
2. Professor, Department of Psychology, University of Payame Noor, Tehran, Iran. Email: h_zare@pnu.ac.ir
3. PhD Student, Department of Educational Technology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. Email: hojat_531@yahoo.com